

Obywatelskie niepodporządkowanie w dotkniętej pandemią Unii Europejskiej

Potrzeba zrozumienia powstawania i dynamiki niepodporządkowania obywatelskiego wzrasta wraz z rosnącym wykorzystaniem protestów ulicznych do manifestowania poglądów. Rok 2019 nazywany jest „rokiem protestów ulicznych” ze względu na dużą liczbę, skalę, brutalność i różnorodność demonstracji odbywających się na całym świecie. Na początku 2020 r. ponad 100 rządów wprowadziło krajowe lockdowny, aby zapobiec rozprzestrzenianiu się koronawirusa, ograniczyło prawa obywatelskie i poruszanie się niektórych lub wszystkich swoich obywateli. Do kwietnia 2020 r. liczba i wielkość demonstracji spadły o 50% w porównaniu z poziomem z 2019 r. Był to jednak tylko chwilowy spadek odnotowany na początku roku. Ostatecznie w 2020 r. wskaźniki wzrosły o 7% w porównaniu z 2019 r. Nieoczekiwanie dla rządzących, frekwencja podczas zgromadzeń publicznych była większa niż przed pandemią. Ludzie wyszli na ulice mimo zagrożenia życia i zdrowia oraz ograniczeń swobód obywatelskich. Protestujący sprzeciwiali się środkom ochrony wdrożonym w celu ograniczenia transmisji wirusa, nieudanym i nieodpowiednim reakcjom rządów na pandemię oraz niewydolnym systemom opieki zdrowotnej. Co więcej, ponownie pojawiły się protesty, które rozpoczęły się przed pandemią. Ich przedmiotem były m.in. stopniowy spadek jakości demokracji, niewłaściwe zarządzanie sektorem publicznym, korupcja, manipulacje wyborcze, bezrobocie i brutalność policji. Fala protestów ponownie zmniejszyła poziom stabilności i uprawomocnienia rządów oraz systemów politycznych na całym świecie. Pomimo tych podobieństw, podczas niektórych protestów miały miejsce niepokoje społeczne, a podczas innych nie. Zagadka ta zainspirowała niniejszy projekt.

Z powyższego wynika problem badawczy dotyczący możliwych przyczyn przekształcania zbiorowego działania w obywatelskie niepodporządkowanie oraz dynamiki tego zjawiska w UE podczas pandemii koronawirusa. Poszukiwanie tych przyczyn opiera się na istniejących teoriach i koncentruje się na możliwej relacji między niepodporządkowaniem obywatelskim a zapewnianiem przez policję porządku publicznego. Głównym celem naukowym projektu jest rozwinięcie teorii średniego zasięgu, która wyjaśniałaby źródła niepodporządkowania obywatelskiego w dotkniętej pandemią UE. Wywodząca się z badań nad przeciw-skutecznymi skutkami zachowań kontrolnych policji, proponowana teoria wyjaśniałaby dlaczego działania zbiorowe w niektórych przypadkach przekształciły się w niepodporządkowanie obywatelskie, a w innych nie, co kryło się za różnicami w zakresie niepodporządkowania obywatelskiego i strat, jakie ono spowodowało.

Pod jakimi warunkami zbiorowe działanie przekształca się w niepodporządkowanie obywatelskie, to ostatnie trwa, ustaje i zmienia się w czasie? Badanie będzie odpowiadało na te pytania poprzez testowanie hipotez opartych na teoriach wskazujących, że działanie zbiorowe przeradza się w niepodporządkowanie obywatelskie, które trwa i zmienia się w czasie pod wpływem dwóch czynników: modelu kontroli protestu lub pewnych jej wymiarów oraz poziomu upolitycznienia policji podczas zabezpieczenia zgromadzeń publicznych. Projekt zakłada wykorzystanie jakościowej metody intertekstualnej analizy źródeł w celu znalezienia odpowiedzi na pytania badawcze. Źródła obejmują Global Protest Tracker, Covid-19 Disorder Tracker, bazę danych GDELT i materiały wytworzone przez policję. Analiza źródeł opiera się na jakościowych technikach konceptualnej analizy treści i analizy tematycznej. Na etapie analizy danych cząstkowych członkowie zespołu wykorzystają wielowartościową jakościową analizę treści, aby zapewnić dogłębne zrozumienie różnic jakościowych w poszczególnych przypadkach w konkretnych państwach i, jeśli to możliwe, uogólnienie obserwacji empirycznych na regiony UE. Na etapie holistycznej analizy danych wykorzystana zostanie regresja liniowa w celu sformułowania wniosków na temat związków przyczynowych między wyjaśniającymi i wyjaśnianymi czynnikami, co pozwoli na opracowanie teorii średniego zasięgu.

Oczekuje się, że wyniki tego projektu będą stanowiły innowacyjny wkład w badania nad dynamiką kontestacji politycznej dzięki wyjaśnieniu, w jaki sposób różne warianty kontroli protestu prowadzą do nieoczekiwanych i nieprzewidywalnych konsekwencji, które wpływają na sposób i kierunek rozwoju akcji kontestacyjnych. Przyczyni się ono również do rozwoju badań nad kontrolowaniem porządku publicznego, wyjaśniając krótkoterminowe konsekwencje kontroli protestu, użycia różnych jej wariantów – od eskalowanej siły po negocjowane zarządzanie, a także jej indywidualnych wymiarów. Badanie doprecyzuje istniejące teorie traktujące, po pierwsze, uogólnione modele kontroli protestu, a po drugie, ich indywidualne wymiary jako czynniki wyjaśniające występowanie niepodporządkowania obywatelskiego, jego zakres i wynikające z niego straty.

Zrozumienie dynamiki działania zbiorowego i jego przekształcania w niepodporządkowanie obywatelskie są ważne, by zaplanować jak nawiązywać relacje między uczestnikami zgromadzeń publicznych a policją, zabezpieczać zgromadzenia i utrzymywać porządek publiczny. Większa wiedza na temat niepodporządkowania obywatelskiego i roli agentów kontroli społecznej w jego dynamice może pomóc w zmniejszeniu liczby ofiar po obu stronach konfliktu. Taka wiedza może być wykorzystana przez policję do zrozumienia konsekwencji kontroli porządku publicznego. Może być również stosowana przez państwowe centra zarządzania kryzysowego, centra bezpieczeństwa i ich podmioty decyzyjne w celu zwiększenia skuteczności planów zarządzania kryzysowego oraz programów ochrony infrastruktury krytycznej.